

MINUTE SHEET

Department:

Subject:

Section:

Missing pages + Recheck Page Nos

File No.

Date

93952F-26,400pages/3,89MK

- 1 To - 12 - 13
- 2 Need up pages 47 48 49 50 51 52
check these over carefully in notation Nos
- 3 Page 87 jumps to page 89 (no 88) but
the sentences are in order
- 4 Page 93 jumps to page 95 but the sentence is
in order and the book pages were in good order
there were no signs a pages torn out.
- 5 Reprint page 187 - 188
- 6 194 Aulanga A Mahaka

MINUTE SHEET

Department:

Subject:

Lotto

Section:

30-25-26 10 3 24
File No. (R)
Date:

WASA ATITUA

Raukata. Conquest - Bathke - Skunish -

Pikaha = people returning from a forest
or a Community

Waka itakau i te Waka

No: Ko Mahanga No: 2 opposite Treaty

No:3 Unu ipoko covered after the Treaty of Waitangi

No:4 Kawau Take Conco. Popping

These books were taken to Erewhon

1 further like Hea Kai Haukai' Moko Korohe. the
month of this year

Heata = Spense with a nub on the end

Ko Kōhikoī me Inanīahi me
nga Raupatu - Ko Kōwhananga
ano me etahi atu o aku tipuna
etahi o aku tōka.

I te Kaitiaki anō mo te Kōwhiri
ate Teantōkuru.

Pīnini Aata

I te Kaitiaki anō mo te Kōwhiri
ate Teantōkuru - I te Kaitiaki
a maharai Kōwhiri Whanau
aku hapu - I te tipuna, he Rau-
pau he Whanau o aku tōka.

I te Kaitiaki etahi o aku hapu
Ko Ngāimaru me Ngāimaru
etahi. I hūmāto te rohe i te
Kōwhiri, I te Kōwhiri, I te
Ngāimaru, Kaakunui.

I te Kaitiaki rāna ko Whare
ana aku tipuna i moe Kōwhiri
rāna i te Kaitiaki.

Mihāriki Kōwhiri

I te Kaitiaki tōka atē Urewera
e noho ana - I te Kaitiaki anō
ma Wipera, e whakakōwhiri o
matōw kōwhiri ki te Wera.

1-30 p.m.

Te Karaka Wakaunua

I te Kaitiaki anō i runga i o
tōka anō mo te Wera tae atu ki
te Papuni, Kua atu tōka e
matōw me Wipera e whakakōwhiri
haere te Kaitiaki i te Kaitiaki
ki te Kaitiaki o te Kaitiaki.

Na
Rongoihaeta Halbert
te pukapuka

He taraka Wakaunua

Ko Jamakamioana taraka hapu
He tipuna he rampatu ake
take - Ko Iuhoe te iwi
E tono ana au - moto Wera
I timata te rohe i Okamaia
he awa rere atu i reira
ki ihihiki orotahi

Tahora No 2

Wanenei 20. Popuwa. 89

Netane - Wananga

Ko te Upokorehe ko Ngaitara
-nga, me te Whakatanu ake
hapu, ko te Urewera te iwi
He tipuna taru take ki te
poraka nei, me o enei hapu
He motu tuturu tetahi o ake
take. E kereme ana au
mo enei hapu Katoa.

Hautakumu x Kooti

E whakaae ana Koe ki enei
hapu e pa ana ratou ki te
poraka nei = Iaihoa au e
whakakohi i enei paatani.

Wipere x Kooti

Popewhea ana Koe kia te
Urewera, me nga iwi o
Wairoa e hiahia nei kia
au ki te Poraka nei =
ano te matou Keeki

Kia tae mai nga tangata o te
Wairoa Katahi matou Ka
ata roherohe inga wehewehe
nga ki ia hapu - He tetahi
kia te Urewera Kua otita
matou korero, hei te wa e
tutena ai nga rarangi ingoa
Ko reira unu mai ai nga
mea e whaitake ana ki
takuporaka, ara nga awhe
-kaite, kei Opotiki nei tetahi
kei roto i te Wharatohea
E matau ana au au kia
ratou, e whakaae ana hoki
au

Hautakumu x Kooti

E whakaae ana Koe ki te
Keeki a Netane = Iaihoa
au e whakakohi.

Netane x Kooti

E whakaae ana Koe e unu
ana a te Hautakumu ki o
hapu e kororo nei = Kaore
au e whakakohi.

Hautakumu - Kaore au hoki
au e whakaae ki te Kereme
a Netane.

Jamairaha (Wananga)

Netane (Kauwhakapanui)
Ko te Upokorehe, ko te Whakatanu
-tane me Ngaitaranga ake
hapu, E Kereme au e
whakakohi i enei paatani.

- tetahi wahi o te poraka nei
- He Haora taku tipuna
- .. I ahunakiuta
- Rongomairi paaw
- Inamunahi
- Jamakaere
- Poriiti = Tokoroa
- Rawaho = Tangiparua
- Jamahouanga = Hakiwai
- Ze Inamuhakaari = Kōpae
- Ze Inami = Kohuaki
- Ze Ramahaki = Huetowaki
- Ze Urunga = Rangipai
- Ze Aniani = Tairāwhiti
- Emeti Jamakoha

Ke mohio ana au kei te wahi
 kua oti e matou te rohe
 i te mapu nei. No awh
 tipuna mai ano te noha
 nga i runga i te poraka
 nei a tae uoa mai kia
 au nei. He tohu, he pa
 kahito he pa hou, he unpa
 oken kei te poraka nei.
 Ke kore ana au mo nga
 hapu kua kia ake nei e
 au. He wahi ano te
 Waaimana poraka kei roto
 o tenei poraka, ia i oia
 turanga me te urewa
 tera pahi. Ko au ano te
 Kaikoro me tenei wahi.

I tuiata i Oruaakani te
 rohe reuata I apuawai
 = tope, te kirawo⁴ tukorako he
 hiwi i te nei, no Ngaituranga
 me te urewa te taha
 karamu o tenei rohe
 ko te taha sawhiti o tenei
 rohe ia te Upokorehe ia
 te whakatane me etahi
 atu hapu ano e mohio
 ana au au

Jamaitokoha x Itantakum
 Ke mohio ana koe kia te
 Upokorehe = Ae
 Kowai nga tipuna o tenei
 hapu i kia ai ko te Upokorehe
 = Kei tana hapu
 ano e mohio ana
 Keata hoki koe i Kororai
 e mohio = Na matou
 hoki i ata whakariterite
 i waho.
 Kohara ianei ia Rauwa
 a te Upokorehe = Ke tiku
 Ipa aia kei te Waaimana
 Ke mi ha tenei hapu no
 Rauwa = Etahi, ko te
 runga he mi no Haora
 ko koe anake te mana o
 tenei hapu o te Upokorehe
 me te whakatane = Ae
 I puta mai ano ranei a
 whakatohu i Rauwa

= Kaore a Kaumoa i un
Ki te poraka nei, e tika
ana ano he un, Ko te
wahi i pa ai ratou ko
Whua.

Kaore ranei a te Upoko
rehe me te Whakatohu
i turehi mo te Waimana
i runga i Kaumoa = e
tika ana.

Kaore koe i hoariri
Ki ana hapu i te Kooti
mo tana wahi i Iperu
I hinga rapua a te Wha
katohu me te Upoko
i koe mo runga i te
mea he tika mahi
whitau to ratou tika
= Kaore au e mohio ki
tena

E hara ia i te mea na
tenei tika ratou i hinga
ai mo te Waimana =
E hara, engari na te he
ano oratou tika
E mohio ana koe kia te
Pihana i runga i te
ngatipatu

E mohio ana koe kia
to awamu = Ae no
ngatipatu.

E mohio ana koe kia
te Popo = Ae no
ngatipatu.

E mohio ana koe kia Pava
te Ua = Ae no ngatipatu
Kotahi ano rapua te Kechi a
enei rangatira mo te Waimana
= Ae no i hinga katoa
a ratou Kechi ia au.

Kaaha i runga i mau e
whakahaere te Kechi a te
Upokorehe me te Whaka
tane mo te Poraka nei
= He mea whakahaere
ahan, Kotahi na toren
ake ano whakaaere.

E matou ana koe kia au
= Ae no te Whakatohu
ara no ngatipatu me
ngatipatu.

Mo roto ranei ahan i te
Kahui ware, rangatira
ranei = E kite ana au
i koe i Opotiki nei
Kaore koe i pa ki te
poraka nei,

E mohio ana koe kia Her
tanga = E rongu ana au
Kaore koe e mohio he un
i no te Urunga = Kaore
au e mohio

Kaore koe e mohio no te
Whakatane me te Upoko
rehe a te Urunga = Kaore
au e mohio, engari i rongu
au ki tetahi Urunga he
tuahine no Rangiroua

Ko to tipuna pea tena i unu
 ai koe ki te poraka nei ko
 te Urunga = Kaore te Urunga
 tuahine o Rangimouana
 Rungari te Urunga whaea
 o taku koro, ko Haeora
 taku tipuna i unu ai au
 kia te Upokorehe me te
 Whakatawai, na Haeora
 hoki a te Urunga tipuna
 oku nei.

I whaea koe i te wa i rau
 patua ai a te Upokorehe
 ki te pa i Puhirake
 = Hua noko tahi no waka
 matou. Ko Puhirake
 kei waho o te poraka nei
 ko Haeora na ano tae iho
 kia Paroro tae iho hoki
 kia matou nei te nohanga
 tabitanga
 Kaore koe i rongu i noho
 tahi a Heretanga ma
 me te Upokorehe i
 Puhirake i te wa i wha
 whaitia ai = Kaore au
 i rongu.
 Kaore koe i rongu he unu
 au no Heretanga =
 E tika ana
 I te unu rapen a Heretanga
 no Paroro = Kaore au e
 noho.

Katakaha koe ki te tohu i ng
 Inalunga Ato Papa = Ae
 waku hoki tena whakua
 e tata ana ki poukianui orak
 Aho Inalunga kai kote ka
 Ohitanga namatou kongo
 hapa e kororotia nei o au
 Inalunga Ae Pa tonu kura
 ira = Ae
 Ko Panetukai e kaiti tuans rga
 whare kei korei pea kei tena
 nei te Pamamas o tena kai
 nga i korohe Potae e Inohia
 wa koe ki te Pa o kahuki = Ae
 kei waho o te Poraka nei i te
 ta ano ki te Raina
 ko tohapa ano to Inai
 mana ki tena. Whaea a koe
 Iho kei tena wa =
 Koe Haeora iho naus korora
 wa au i kere kere e i Ranga
 tu tua e ahatia ranea ke
 are he wahi Kaore i kore
 ai koe e noho i tena Poraka
 ka =
 e Pena Anou Inohia Inohia
 re e hohou rongu Rangi kote
 ki te Kawana = Ae
 e Inu whare auau ka ka
 re ke e Inohia to i houtia
 e taei Papa Veranga
 ki te Kawana ara e Inohia
 ke noho te kahukua

I. Kouhura & rauzi kaitiwai
 Papea (hoi) wahi o te Torokasui
 i hoiwaha o matamotoko i teo
 wa hui wae ana hoi hoi kape
 ka + hoi patai hui kaitiwai
 i te Torokasui & i teo i teo
 hoi hoi wae ana hoi hoi hoi
 o kaori i teo hoi hoi hoi
 tahi wahi hoi hoi hoi hoi
 huiwai =

I rauziwai hoi hoi hoi hoi hoi
 i teo hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi = 2
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 i teo hoi hoi hoi hoi hoi
 i teo hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi = hoi hoi hoi
 i hoi hoi.

I tau Rauzi te hoi Rauziwai

i te hoi hoi hoi hoi hoi = hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 i hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi = hoi

(I ara ano te hoi hoi hoi hoi hoi
 i te hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi = hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

I tau hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

De Hoki
Pakeke
Dallan

De Hoki
Pakeke
Dallan

Kai wha te Paa o Kahukui

ute Puni =

Kai wahu e ngari note hoi hoi

hohu hoi no hoi hoi

I ara ano te Paa o Kahukui

ia te hoi hoi hoi = hoi hoi hoi

hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

hoi hoi hoi hoi hoi hoi hoi

hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi
 hoi hoi hoi

(1) Rereatia ki rapoto he arite
 huaratou i Rereatia tonu ki rona
 tana he rereatia ki te Awa
 Waioteka he huarere i te awa
 waioteka ki tonu Pualu
 He Paupatu Akutipu ma kai
 te Poraka nei korei totipuna
 kuaa tonu Patu (2) Vua koteo
 tikoti he paupatu ana ara
 wai = 12

Matari houpapa he ara ara
 O tahi Paupatu
 ko te houpapa te tahi Paupatu
 na ara tipuna O rangi iro
 ngo ana au O hana i te roni
 kote Whana O rangi he
 Patu ma kai kai O rangi
 ngariri O rangi O te Poraka
 ara i hana ma ko ngati
 he huarere ana i hana
 ma kai kai kote roni hana
 ana Puna ma tonu te Whana
 he kai ngati ana kote
 Poraka nei ranei tanu roni
 he hana ranei O rangi
 ngati ana tonu ara kenei wa
 ahi = 13: C

O hana i te Pa Akutipu
 O rangi he hana ma
 iro = O hana ma Pa tipuna
 kote Paupatu nei korei ara
 tanu Pa rana O rangi
 he hana ara ara ma
 ma i kite taku korei

O Toru he hana i kite ma
 taha rana hana

Taiti... Papanu
 Vamaitekehe " kote Patu
 Tehea korei o taha O roto
 ana i te Poraka nei =

he rona hana hana ma rona
 korei Tamai paawa
 kote Patu he pa rangi
 na he hana korei O hana i
 te ara ki au kai te Poraka

(12) te hana ma au he hana ma
 he hana ma ma taha (13) kote
 ara kai korei he taha ma
 he hana ma he hana ma ma
 ma ma ma ma ma ma ma ma

(14) te hana ma ma ma ma ma
 ma ma ma ma ma ma ma ma
 ma ma ma ma ma ma ma ma
 ma ma ma ma ma ma ma ma

he hana ma ma ma ma ma
 ma ma ma ma ma ma ma ma
 ma ma ma ma ma ma ma ma
 ma ma ma ma ma ma ma ma

Ma Paupatu

Ma Paupatu

Mini Tamaiapa (19)

He kōhū ano Kōte Tuhū o te tōmahū
 a Tamatea hōmea Penei metē
 Peitā whero Kēi orungā i te Kōhū
 e Piri ana, he Kōhū ano i rite
 Kite Karoro - e hūa ina ana
 Kōte Karoro a Tamatea he ma
 nga Parirau he Pango nga te
 Lōana, He Pūa māara. Ko mōte
 hara te Ingoa he Pāa tāwhito
 a no nga Tipuna Kēi te tūtōnu
 Kēi te tūtōnu nga māara
 e tāta ana Kite āwa o Waiōka
 Kēi te tāhi tāwhito, Kite Poraka
 o Camaru He Pāa ano Kō Otunou
 He Pāa māara ano Kōte Pororo
 Kōte wahi i te ai te Pāa, Kō Māre
 He pūa māara ano Kō Otunou
 Erua nga Pāa Kēi tāhi tāha
 Kēi tāhi tāha tōnu o te āwa
 o Waiōka Kēi Camaru Poraka
 He Pāa māara ano Kō Pūmū
 He Pūa ano Kō Otunou Kēi te
 Poraka o Camaru He Pāa ano
 Kite Poraka nei, Kōte Pūrai
 nga tu wātāwātā He Pāa ano
 Kēi te Poraka Camaru Kō Raupā
 tōra, atu ano e tāhi Pāa -
 Engari hūa riro e tāhi i te wai
 Kēi te tāha Kēi Camaru Kōte
 teho te tāhi He maha nga
 Pāa nōho o āku tipuna Kēi
 te Poraka nei i timata mai
 te nōho Kēi tenei whenua

Ia Tamatea tae noa Kēi tāna
 Mōkōpuna Kēi Māpūwai
 i tēra wa Kā nōho hapū Kō
 Kā hūaina Kō Nga Tūira i reira
 Kā nōho tūtūru nga Tangata
 Kēi tenei wahi tae noa mai Kēi
 Rongomatauriki tae iho Kēi
 tōna Mōkōpuna Kēi te urua
 i reira Kōtino nui rawa tāna
 Hapu i tāna wa ano Kā rua ng
 Ingoa hapū Kō Ngātūra metē
 Whakātāne i nōho tāhi au
 ana Hāpū i tāna wā ite
 Porakaneī - note roanga o tā
 rana nōho Kā hōki Kā Kōh
 e Whakātāne na te uru
 Ariki ara timata Tangotango
 i tō rana whenua te matangi
 o te Ururiki Kā tūpu ana Tama
 a Kōtiki me ona tāaina
 ngātūra ana te mate o te Ururiki
 e ratou Kā Hinga ate Whakātā
 Kēi Camaru tūa rua tāna ana
 te Raupatu tanga ia te whakātā
 Kēi Pōhēhē Kēi te Poraka nei
 Kō tūmahore te tāhi tangata
 i haere mai Kite Poraka nei
 note Whakātāne ranei note
 Urewera ranei Kite Kaitiaki
 a Raupatu hā ana Kite Poraka
 nei e Ngātūra Kōte wahi
 i Pātia ai Kō (Manawa mātā
 He kōhū maha tāna ope a
 Tamahore

50
70

He Kaiinga ano o Ngatira
 nei Kaahumui Kote Rangatira
 i Patua e Ngatira ki tana
 wahi i ahua mai note tonga
 ko Whareumou ko Tuata nga
 Rangatira me to raua Ope an.
 I rongu au note whanau a kai
 - me Ngati Kahungunu
 Kote wa ia Maria Houpropa i
 Parekura
 Ko lona ope i mate nei note
 Poraka e tau toke nei matou
 (BC) tera ano e tohi atu paa
 noho anga me etahi Pakanga
 i te nei
 Te rua o nga taenga mai o
 Ngati Kahungunu me whanau
 a kai, i tae mai kite Tahora
 Kei te Poraka Gamaru note wa
 tonu tenei Parekura i tahi
 Lipuna ia Hemaima Echara
 pea i te wa ote whakapono nei
 I kite hoki au i nga tangi
 i taona ai ana Iwi e Ngatira
 i Patua ratou i reira tonu i
~~reira~~ hoki a ngatira e noho
 ana. E rua nga matenga ia
 ngatira o tenei matenga
 Kote Peru - ko - Rearea me
 Pokare note whanau a kai
 me Ngati Kahungunu Kote
 Riri whaka mutunga tenei
 He mahinga kai katoa

Na ngatira He tarai tonga
 wahi na ratou Kei te Poraka
 nei, I noho au i te Paa i te
 Poroporo a he tupapaku o matou
 Kei reira
 Ko ahua Lipuna raano te noho
 iho a tae noa mai ki tenei wa
 . Kua tipurua pea ahua mahinga
 kai e te rakaun Engari ko ahua
 Pititi Kei te tau tonu Kei o
 Lungoungou Kei Maratai
 He here ano naku Kei reira

I hoki
 I muri iho i te matenga o Ngati
 Kahungunu ote whanau a kai
 Kei noho mi matou kite Poraka

Tahora N° 2th
 Taite Peperu 21/1889

Pimia Patai tu - Imini Tamai-pasa

Mohio rawaati Koe ki o Raupatu
 e Kovero nei = Ae.
 E mohio ana Koe Kinga Lipuna
 i Raupatu tia nei = Ae.
 I Haramai i whia nga Lipuna i Rau
 patu tia o Ngati Kahungunu
 me whanau a kai =
 = I Ahua mai i te tonga ote Poraka
 Kora ma ia nei nga Ingoa o ana
 - Rangatira i mate nei o ana Iwi
 = ko Whareumou ko Tuata

- Kōtēhea tō Ngati Kahungunu
 Kōtē hea tōtē whānau ake ai
 = He oī tāku i Rongo ai no enei
 ōmi hōki tē wahi i haere mai ai
 Patou
 - E mohio ana ranei koe ki enei
 Dipuna no rana tē whenua nei
 = Kaore au e mohio no rana ranei
 no wai ranei o Ngati Kahungunu
 no wāhea ranei o tē whānau ake ai
 tēna atu ano pea e tōhi Rangatira
 + O ana ōmi no ratou ake tana
 whenua
 - He aha koe i māu mai ai i enei
 Dipuna Hai tāre Raupatu māu
 kite Poraka nei
 = Ka ratou hōki i haere ki reira
 - Hei tūhea wahi tē wahi i Patua
 nei nga Langata o tē whānau
 ake ai me Ngati Kahungunu
 = Kite Lahora
 - I tāona kēi wāhea ana Dipuna
 = Kite Poroporo
 - Ehia tē roa o tē Poroporo kite
 Poraka nei (BC)
 = Kaore au e mohio kōtahi ra mete
 hāwe
 - Kaore koe i mohio i Patua kēi
 wāhe ana Langata kaore kite
 Poraka nei (BC)
 = I Patua kite Poraka i wāhe
 o tē Poraka nei (BC) i Patua
 hōki e tāhi o ana Dipuna kēi

- Kaahumui kite Poraka nei (BC)
 - haramai Langata kite aha
 i tē Poraka nei
 = He haramai he kōi Langata
 Ehava i tē mea mote whenua
 - I kēi iānei koe he Raupatu ano
 na o Dipuna kite tē Houropo
 = Ae
 - Ahea ana Langata i mate
 ki reira
 = No Ngati Kahungunu
 me tē whānau ake ai
 - He Raupatu tango ranei
 i tē whenua
 = Kaore he kōi Langata
 - I rongo koe ki atu Dipuna
 kia tē Haaki rana kō whare
 = Kēi tē Wareware au
 - Kaore koe i mohio kēi tāhi
 o atu Dipuna kite roto ia ngatira
 = Kaore au e mohio he uri ano
 ou kēi o Ngatira
 ++ Kaore i pa kite Poraka nei
 I riro Rangatira mai ranei atu
 uri i riro Pewhea mai Ranei
 = Kaore au e mohio ki tō kōtā
 whākapapa
 - Note wa ia wai ka timata
 tē noho o Dipuna ki Kaahumui
 = Note wa ia Tarapuai tae iho
 kia tē Uruariki kia Kōtē Kōtē
 kite matua tae iho kia au

- E kite tonu ana ranei ake
Uremera e noho ana koe i reira
= E kite ana

Le Hautakuru

Hotai tu Mini ^{Paora} Tamara

- Emohio tuturu ana koe he rohe nei
to Iguna e nei e tohu tohu nei koe
= Ae

- Kōia nei ranei ~~Tea~~ nei
nga rohe a Paora Pakihi e
~~Tea~~ nei i whakawa nei
mo Oamaru

= Kōte rohe i Waioeka tonarua
kū te Māori nei mo Oamaru
he mea hōu te tahi taha

- Erua ranei e nei Poraka a
Oamaru me te Poraka nei

= Kaore kōtahi ano nātō Rāri
i wehe kō Waioeka kōtō
tēnei poraka inua

Kōnga rohe tipuna ranei a
Paora Pakihi i te Kōtū mo
Oamaru = Ae

Kō Jamateā ranei to laro
ki te poraka nei = Ae, kō
tāngata tāua tipuna e hōu
i te whenua.

Kō whea tōna kōiwa
= Kōte poraka e kereme nei
au, i moe wāhine āiā ki
Whakatane puta ana nei
ano he tāngata, kēi wāhō
to poraka nei a Whakatane.

Kō to tipuna i nei tenei i
Oamaru, i whakapapakiki
me te Jahora = Kōia nei i
Oamaru me te Jahora, he
whenua kō hōu a Whaka-
papakiki, kōte kōmanaki
i Oamaru he mi tenei mo
Jamateā.

Kō ewhen hapu i puta
mai i Jamateā = Kō
kōtira tawh e mohio ana
kōwai to mātua o Jamateā
= Kō Irakewa, kaore au
mohio ki tōna mātua.

Kōwai te inyō o te waka i
rere mai ai a Jamateā
= Kō Iwhenua.

E mohio ana kōe ki inyō
Jamateā = Ae, kō te ratou
inyō mi kō Jamateā kō
amio.

Kōtahi ano ranei te waka i
rere mai ai inyō Jamateā
= Ae

I a mai tenei waka ki
whea o Opatiki nei = Kaore
au e mohio.

E mohio ana kōe ki Muri-
wai = Ae

I a Muriwai ranei a te
Rangi Kurukuma = Ae

Kō whea te whenua i kōiwa
wai = Kō Opatiki nei
Kōia nei pea te tipuna i kōiwa
ai kōe he tamaiti māku
= Kaore au e mohio.

He mi ianei: Koe no Rangī
 -kumamua = ae.
 He mi to Kūi-melo Koro
 no Samatea = Ko taku Kūi
 { E he ana taku ki ko Ira
 -kewa te papa o Samatea
 ra Samatea ianei nua
 pa mai i Ohuwa, Wai
 ofake, tae mai ki Grotiki
 nei = Ko nua tohu ana
 ko nua pa no ana uri,
 engari kare au i te Koro
 mo enei wahi, engari
 moto poraka nei
 no wai enei pa e Koro
 nei Koe = Ko Irarangi
 no te umariki no Kotikoti
 me ana taina, me
 Kariakou papa hoki
 Kōro no Doron ianei te
 waka i whakatane nei
 = Kei a Koe ano tau Doron
 I roya au he waka a
 iwhenna, chara i te
 whenna
 E mohio ana Koe Kia
 Rauwa = ae, ki te
 iroa anake.
 He hui ianei a Mōu
 tohoro = E mohio anuan
 he whenna, me Wharekiri
 he pera ano
 E mohio ana au ki Kōro
 -ini
 I a Jarawa rapa a
 Wharekiri = Kare au i
 mohio.

Mane Pōpuro 2.5.1889

Metaraka, Wakaunua.

E whaipanga ana au ki te
 Papuni, engari ki te wahi o
 tana whenna kei wahi o te
 poraka e Kootira nei
 Iahu-mai i runga i a Jama
 -kamioana tae paanga
 puta mai kia Sipsitan
 Imita te roke i Okania he
 pera no Anini, -man atu
 ki te umuotamanuhiri
 Rere atu ki Janwhareto-a
 man atu ki te Kakahu o
 umuran, Ka-hara i te
 rama rui Katae ki te
 umatanga. E kereme ana
 au i te nei hapu no Jama
 -kamioana.

Hautakuru

E hiahia ana au ki te tuku
 whakapapa mo te poraka e
 Keremetia nei e Samaukoha
 Ko Kahuki tana tipuna
 e hiahia nei au ki te
 whakauru mo tana wahi

Miri Jamaipava x Hautakuru

Kei whea te wahi i whaka
 tipuna ai e Samatea te
 tangata i whakatane i
 wotara nei e te poraka nei
 = I Kei au i moe wahine ai
 ki whakatane

Kowai te waka o Tamatea
i u ai ki reira = Ko Ruwhema
Kaore a Tamatea i kite tangata
i te poraka nei i tona taenga
mai Koaia tomu te mea tatakahi
i ona kiteanga niro tomu iho ia
ia te mana

I noho ki whea o Moutu a
Inanawakiaiti rana ko Iuka
ranui = I rongu au ki reira tomu
Kaore Koe e mohio he wahine a
Inanawakiaiti na Jarawa
= E rongu ana au

Kei Moutohora ha te Kainya
o Jarawa = Kaore au e
mohio.

Kowai tenei pa a Wharekiri
ki tau mohio = I rongu au ko
te Whare anake to Jarawa
Kaore Koe e mohio he uri
au au no Tamatea = Kaore
au e mohio.

1-30 p.m.

Kei whea nga tohu a to tipuna
i roto o Waivera = E mohio
ana au ki ona tohu Kei
reira.

Kei tohu ianei na to tipuna a
Pukemiorako = I ki au he
rohe tana na nga uri o
Tamatea, engari i tinoata
mai tana rohe i te Ahikau
mara

x Kooti

E pewhea ana Koe ki te tipuna
a Tamateihoa mo te taha
hanau o Pukemiorako
= E whakaae ana au
Kei tohu ianei na Tamatea
te Atamotamatea = Ae
E tika ana a Kaore ki tana
poraka he uri hoki ia no
Tamatea.

Kei aha i huaina ai to Karoro
a Tamatea = Kei kiteanga wana
i te ma ahua penei me te
Karoro na reira ka tapai
eia ko tonu Karoro.

I ki ianei Koe he tohu a
Ngatorararangi na to tipuna
= Ae,

Kei mea pewhea eia to Roto
mua wai = I mea kite eia
tapaia tonutia atu eia Koi
ara he ingoa. I kia he mea
tatakahi rana whana tomu
iho, noho tomu iho he wai ki
roto.

E mohio ana Koe ki te mui
me to roa o tana roto = Kaore
I ki ianei Koe he mahinga ake
na o tipuna Kei Kaakumui
= Ae

Kei te whea taha o te awa o
Kaakumui = I rongu au kei te
taha rawhiti o tana awa
I tika he maha nga mahinga
me nga kanja.

Ko nga wahi tauhiao e mahia
ana e ratou ki te Kai.

Koro rawa atu ana ou punga
ki te poraka nei, mahinga
rauei aharauei, wa to
ruri nei ano Koe i tae au ki
raua

- Koe hea o Tataroeka nei

= He aua e Puta ana ki Waioteka

Kote pito ki uta o Kahurangi

= Enoho ai ate hoko Korohe me te
whakatane ki Waioteka

- Enoho ana Koe ki nga Wahi

o Lipuna = Ae Kuinga wahi

i wahi ote Poraka nei = Ae

= Enoho ana Koe ki Waioteka

- Enoho ana Koe ki Waioteka

i wahi ote Poraka nei = Ae me

hoko tena Kuinga nei

runga hoki au e noho ana

- Koningatira ake rauei te Kai

noho o Waioteka -

= Ae kote wahi e mohio ana

ki tuku hapu Kaore au e mohio

ki nga rohe o ena atu Iwi

e noho ana i tana wahi

= Koro ma anake nga Hapu

ote whakatahe Enoho ana

ki Waioteka atu i te hikutuawa

atu tae moa ki te Rohe = Ae

= Kote Kawana-tanga Korohe

- tana i te ngati Korohe me nga

Sira he maha atu ano nga Hapu

Korohe me ake e mohio ana

Enoho ana i nga Tahatanga e rua

o Waioteka

(5)

- Na Tata atu pea i reira i te Poraka
nei i Korohe e Korohe no Koutou tangi
wahi = Na tenei tonu no nga
Lipuna te nohanga a tae moa
mai Korohe matou nei Korohe reira ano
Enoho ana Kote tahi wahi Korohe
riri i te Raupatu he mea tonu ano
te wahi e noho nei matou no matou
ki te Kawana-tanga Korohe
hapu ano o Korohe nei o Korohe
oneho i tuku Korohe te wiri
he reti " Kaore au e mohio
o Korohe o Korohe wahi o Korohe
a Poraka nei Korohe hapu
i hoko atu ate hiko tana
me o Korohe Korohe Korohe
me i hoko i tuku Korohe
Korohe tae moa Korohe i te
Korohe Korohe o te Tahatanga
iwi Korohe i tuku atu te
Korohe o Korohe o Korohe; raupatu
tana ana e watai, kato roho ana
ano eno hapu ki reira.

Na o Korohe wahi te rohe i
whakatahe nei? Ae na ake
Korohe Korohe Korohe wahi
nei wahi, wa to Korohe
tanga.

Na Korohe i whakatahe
tana rohe? E mohio ana rauei
to Poraka nei ki Korohe
he whenua Korohe, i te Poraka
nei. Korohe atu ki Korohe.

I Kereme au ia Teuuariki
 mo te laka ki Oamaru, he
 uia oia Samatai tenei, e
 whakaha ana au ia Takuu
 iungu o te poraka nei. Kore
 rawa oia huaranga ki reira
 heva ano mo Ngatipata,
 Kore rawa he wahi i te nei
 o reira i laka hapu.

Ki te mohio ka ruri hokarua
 no te tangata i te wa utu.
 Koiri hoki te mea e koiri
 nei he ruri tahau tenei ruri
 he hewa te tikanga o
 te ruri i Statunui, ka ligatira
 rawa ko te Wharua-
 akai. Heoi i te uirangi i te
 nei ko ligatira huaranga o
 laka tahau ko Ngatira i
 laka laka haka mai au
 ki te poraka nei ratou
 ruri ai. Kato ko ana ruri
 he kai tangata me he mea
 hoki i pora ia ratou nga
 tangata o te poraka nei
 ki reira ia ratou te whemua
 ia Ngatira tenei te pora-
 ka oia (B. C) ko reira mai
 wa ano te ratou mohio ko
 te whenga mai tenei o
 te wahi ia ratou.

Ka oia te kahi o Ngatira

Tahora 34th Dec 2.
 Turei Teperere 26/89
 Timia Aata.

Ka oia, ka mea
 ko te Wharua Akai, ko Ngati-
 hino, ko Ngatira iaku hapu.
 E Kereme ana au mo te po-
 raka (B. & B. C.) ko Turoanga
 laka Rangai. ko Te Haka-
 rawa ko Wharua iaku laka
 tipuna ki tenei poraka.

- ko Te Haka
- " Te Rangiaia me
- " Te Kuraipata
- ko Te Rangiaia
- ko Teuotapu
- " Te Tokingaiwaho
- " Huarua
- " Tiroki
- " Amiria
- " Timia
- ko Tokingaiwaho
- " Tiroki
- " Moanui
- " Harata Tuaru

- ko Tokingaiwaho
- " Teuotapu angaiwaho
- " Turoki
- " Matonga Rura.
- " Peka Kerikeri.

- ko Wharua
- " Terau

- .. Rongowhaka
- .. Te hāio potatanga
- .. Te hōroterangi
- .. Te hāio eua
- .. Te hāio
- .. Riria Semauharanui

Whare Kāo Kōrero-

I tūmatā i Kahurangi, ka rere
 i roto o tāua awa, tae atu
 ki te riuwa roa, (32) Kai
 te wchunga o orga awa,
 Rau-tehuna, one Kahurangi,
 pitei atu i te hiri, ngapuke
 ritei kei waho o te pōraka
 nei, rere atu i riuwa ki
 Rangawakapua, tututei atu
 ki Tāharakeke. Kātū one
 haere i te riuwa tututei
 atu ki Kahurangi. he mōrangū
 ko Rangitāta, kei roto o
 tāua pōraka. e hērene nei
 rere atu i Kahurangi, ki
 Semauharanui, rere atu ki
 Samuharetooa rere atu ki
 te riuwa riuwa ki hiri
 haere i runga, ke tae atu an
 ki te tūmatanga. Ki te ngu-
 tuwa o Kahurangi.

Te hāio eua.

I roho tōu atu tūmatā i
 runga i te pōraka nei i
 tae roa ki a Te hāio eua
 rōroa tēnei hapu a Ngāti
 hine, tae roa ki a Te hāio eua

tae roa ki a Te hāio eua
 tae roa ki a Te hāio eua
 tōna whakapōranga ki tōna
 rohe haere tōna atu ki Te
 Whare, i mate atu ki rere
 Na rōroa i tae atu, ko tōna
 inga tuturu ko Te hāio eua, ko Te
 tūro o Kahurangi, i mate a
 Te hāio eua ki Wairangi
 Kei waho o te pōraka nei
 engari kei roto o tāua
 rohe, i roho a Te hāio eua
 rōroa ko tōna whānau ki Ra-
 tōna one Te hāio eua. I te
 pa whānau a rōroa kei rere
 i te wa ka whānau a Te hāio eua
 ka tae atu ki te mōrangū
 e tūmatā nei ko Te hāio eua
 Kei waho o te pōraka nei
 i a e pōraka nei ki hiri
 a Te hāio eua ki runga
 i te pōraka nei rōroa ko tōna
 iwi ko Ngāti hine, one Te hāio eua
 akei, tōna i mate i rere.

"E ke ki Te hāio eua ka tae
 hiri whakamuri."

I te roa he tūmatā i tae ma
 ki te whakapōranga iwi
 I mōroa i Te hāio eua ka tae
 a Te hāio eua rōroa ko tōna
 iwi ko Ngāti hine, one Te hāio eua
 rōroa akei ki te whānau nei
 i a roho awa ane ki rere

Otira kua mohio atu ano
 taua wahia i muri iho ka
 hoki mai ki te Houparā
 he aua. Ko te wahia tenei
 i ki nei a Mini he pua-
 kurua mana i reira, I hanga
 whare a Tamati ma ki reira
 me te mahi Kai ano
 muri iho ka kitea a ia e
 Kapene Teatā nana ko Ka-
 patā. e mohio ana ki reira
 tonu ana ki hoki ki
 Turanga he wehi kei mate
 i te Tekeke. E whawhai ana
 hoki i taua wa, i tūwhiri ana
 a ia i reira, te whakaatuatu
 haere i taua whenua ki nga
 tangata i haere tahi nei i
 I muri mai nei ka ruri-
 tū e onawa ko Tamati
 Okatiatu, he wahia ano no
 te pōraka nei, te kōwhirianga
 o taua wahia whakawānua
 ana e onawa a Kōpātā mo
 taua onanga mai i Tamati
 kei mate. Ko Whangarua ma
 taua wa onatō ano i ruri
 ko Whirewa ma, he Karaiti
 o matou kei reira, me te
 Whararua Atāi mo o Ngati
 hini mo o Ngatiarau me etahi
 o Ngatiaru i muri iho ka ho-
 kō e taua a Wharekōpāri

Ki te Kawarātanga.
 Ko Ngatapa he pua kawhiri mo
 te wa i te Tekeke nei, ka tahi
 ka whakawānua, kei rōto i
 taua pua te tamahine a Hoera
 e tāpūke ana, otira he matua
 atu nga tūpapakū, ia e waru
 rau eka, o taua wahia o Ngati-
 pa kei au tonu me toka hapu
 ko Whaitohu matāwai i te
 aitanga-a-mahaki taua
 pōraka ana i te Whirewa, i te
 Whi Matukia, ma taua tenei
 wahia ia te wahia e tonu nei
 au, he mohio mo taua wa
 au a reira ko Motu i te ai-
 tanga-a-mahaki a mo taua
 wahia o te tūwhiri i Keremeta
 ai ko Hikaranga Kaore i wha-
 kararuarua taua wahia o ma-
 tou i te rurianga o Motu
 he Karaiti ano te matou, he
 Karaiti ano toka kei Motu
 i tūhūhū Kahiti ano matou
 mo Teera me Teouparā i
 pua ano matou i tenei taua
 ko Tekeke.

Ngati Atāi

Ko nga rauparā i Korero
 ai a Mini Kaore au e mohio
 e hara hoki era tūwhiri
 ia au, iana oke, kua oti atu
 kei te kōwhiri he wai a Korohina

Pōkū tūmā ka oti rana
 nga hānakiwai e mōhio ana
 kō kōi ki kōre ana

Timia Aata. cross ex. by T. Pakiti

I ahū mai a Tevatei rana
 Kō tō Whānaua i wāea?

I tūku ana i runga i
 Hinemanuhiri rana ko Pāke
 na Hinemanuhiri

Kō. Tūtānākohā

I mūtū ana i Hinemanuhiri
 hānakiwai

Kōi wāea tō wāhi i mōhio
 a Tevatei rana Kō Te
 Whānaua, i ana aia:

Kōi Tūtānā, kōi orga
 wāhi hōki i Kōre ana aia
 e au.

Kōi a aia orga tūtānā
 tūtānā hō kōre ana, kōi
 a aia aia e mōhio ana

Kōre he tūtānā i rōkohanga
 ana e rana i Kōre e mōhio
 ana kōre au e mōhio kō
 tāhi nei au ka rōngō i
 Tūtānā e kōre ana i kōre
 kōre he tūtānā i rōkohanga
 ana e mōhio ana i tō tāhi
 kōi au o tō tūtānā nei, kō
 re au e mōhio ana kō
 tō tūtānā. (15. 6.) i tūku tūmā
 i rana, i i mōhio hōki ana

Kō rana.

Kō ana hōki i kōre ai tō
 rōhe i tō ana aia i mōhio ai tō
 kōi wāhi kōi wāhi, na runga i orga
 tūtānā me orga tūtānā
 tūtānā kōi kōre ana. i
 wānanga i Tevatei, me aia
 tūtānā i wānanga ana a Tūtānā
 kōre kō tō rōhe tūtānā mō mōhio
 nei kōi i o tūtānā e kōre
 nei kō tō rōhe? e wānanga
 tō nei? Kōi aia tūtānā tūtānā
 tūtānā rōhe tūtānā hōki kōi
 Pāke me ana tūtānā i tō
 wa i Tūtānā, ka tāhi ka
 tūtānā tūtānā rōhe, me tō wa
 ana hōki i Kōre ana

Kō tūtānā ana hōki tō kōi kōre
 he tūtānā i tō wāhi i tūtānā
 ana? Kōre au e kōre mō
 tūtānā tūtānā. Kōi aia orga hōki
 o ana tūtānā i tūtānā ai tō
 rōhe e kōre nei? Kōi orga
 tūtānā tūtānā i rana kō rana
 tō ana rana i wānanga
 Na Tūtānā i tūtānā aia
 tūtānā wāhi o tō tūtānā
 ana orga ana ana ana
 tūtānā, orga kōre au e
 mōhio kō tō orga. Tūtānā
 au e kōre ana i Tūtānā
 kōre, ana tūtānā kōre. Kōi
 tō wāhi wa i kōre ai he tūtānā

hāngatā ki tō joraka i ana
ai oia jorakea? Kō tō
wāwā jorakea, ki tō rohe
roto o te awa kō onatō kō
tō rohe i utā kō Tamaitōhū
no mui iho kō whateara
a Tamaitōhū, i tō onatō
nei rohe.

Kō wāwā oia hāngatā i onatō
iā kō. i tō onatō rauwāwā? Kō iā
Whāpere e onohio ana.

He aha kō i korero ai e onohio
ana kō kō oia hāngatā
o tō onatō rauwāwā?

Kō iā kō e ana oia Whāpere
e korero.

He aha tō kohatū e tō tōpū
na e korero nei kō?

He kohatū i huāna kō
tōtō o tōhūtāpere, kō

Hei rā ana wāwā tō kō
kōtū o tōwā wāwā? Kō tō
kohatū tōwā e onohio tōwā
ana e tōwā kōpū.

E tino kō ana kō kō
roto i tō wāwā e tōtōhe nei
tōwā tō kohatū e korero nei
tōwā?

I tōwā mui kō ana
e tōwā tōwā ana kō tō
wāwā kō tō ana tōwā o tō
tōhūtāpere mui kō ana.

Kō tō tōhūtāpere kō tōwā

joraka ke kōwā i tōwā tōwā
e tōtōhe nei kō jorakea kō.

Hei rā ana oia kō tōtōhe
kō tōtōhe wāwā, maku tōwā tōwā

He kohatū wāwā wāwā mui
wāwā?

I tōwā ana, he kohatū tōwā
wāwā.

He tōwā ke ana tōwā kō tō
joraka nei?

Ke he hāwākeke, wāwā e mui
kō ana tōwā kōpū e tōwā ana
kō tōwā, kō tōwā kō
wāwā nei o tōwā kōwā i tōwā
joraka e tōtōhe nei kōwā
wāwā kō?

Maku kōwā oia tōwā kō
roto o tōwā rohe e korero nei kō
ore kōwā ana i tōwā kō tōwā
tōwā engari ana kōwā kō
tero e korero, i tōwā jorakea
kōwā a tōwā i ana tōwā, e
kōwā kōwā ana e whākeatūwā
i tōwā kōwā ana i kōwā

He aha kō tōwā kōwā kōwā
ore e onohio i kōwā mui
ai kō tōwā i kōwā ai
kōwā e tōwā kōwā ana
onohio hei kōwā?

Kōwā kōwā kōwā nei kō
tōwā kōwā ana e onohio ana

Kōwā kōwā tōwā i tōwā
rohe nei? - Kōwā kōwā

E nohio ana koe ki te ononi
ia te kawamataranga i tangohia
e au mo te Weru?

Kaore au e nohio
Kaore koe i rongohia i tangohia
e Ngahira me te Weru te
monu kotahi rau mo te pora
ka nei me te wahi hoki
kei wahi?

Kaore au e nohio engari
ru a Raturatou e nohio ana
au e pa ana ki te Weru
wi hoki ia no te Tokingai
wahi

He aha ra a Raturatou i
kore ai e karanga ia koe
he tangohia i tetahi monu?

Kaore au e nohio engari
kua kutewa mai e Raturatou
mate e whakahaere tonu
take ki te poraka nei, a,
he rewa tonu kei au.

He pa rano ranei o Tipuna
kai te poraka o Katumu

Kaore au i whakahaere
pa i reira

I puta a Waioeka ki whea?

Kei konei pea. Kaore
hoki au e nohio

Howai te hapu i rokohanga
mai e te aotanga-a-mahani
e noho ana i te poraka nei
i te wa ia te kooti nei?

Kei Ngatara engari i Waioeka
kei Rawhi tetahi he wai ano mo
te Tokingaiwahi, i mate hoki
tetahi o ratou ki taua Kainga
Kaore ranei o Tupapaku
i roto o te poraka nei?

Kaore au e nohio
Kei whea ia ou wai e te
poraka nei?

Mate ai ki reira, mui
iho ka ehua, ka mauia ano
ki Turanga.

Kei whed te Kainga noho?

Kei Turanga, he tauhiti a
reira ke ngā wahi i kotia
e au. tino tawā raua atu ki te
poraka nei, ia Wharekopa,
a Waikohu matawai, me moa
He aha i wahi ai e kei koe te
poraka nei i te ruwhanga, i Motu

He tipuna ke te reira, he
upuna ke te tenei poraka.

Kei te hea wahi te Kainga
nohanga o upuna i te poraka
nei? Hevi take i rongohia ai

kei Rourou te ratou Kainga
Kaore e taea e au te taha taha
e haere mai ana kia raua
te onatou me tona wai i te
poraka nei. Ae na ratou
a te kooti i tahi mai i te ra
tonu pa rokohanga ki Ngata
pa he pa tauhiti tonu iho

he maungavarongo nei
ka tūturu i te wāhanga o te
ki te kōwhiri. Tahora 202
Tepure 29/7/79
Wakaruru.

E whai kōwhiri
ana au mo te Wera i te
ki a Timia i tūturu e
Rakuraku tenei wahi i
runga i te wāhanga o te
kōwhiri i te mea i te Tehe-
wera tātahi i te tenei
kōwhiri mo tenei wāhanga
kōwhiri kua kōwhiri rāua
i te tenei wāhanga i
te Wera, i te wāhanga o
pūwā ai te kōwhiri, mo tenei
wahi mo te kōwhiri ana
te wāhanga o pūwā mo
tenei wāhanga ka tātahi
ana kōwhiri kua kōwhiri
rāua a Te Wera ki
runga i tenei wahi i te
i te tūturu a Rakuraku, mo
kōwhiri kua, kua wāhanga, tātahi
mai, i te kōwhiri kua o te
mea ana au kua wāhanga
tenei kōwhiri mo kua wāhanga
kechi rāua i te wāhanga mo tenei

Timia Aata-

Kua tū kechi a Hehara
mo te wāhanga kua o te
te māhi nei mo tenei

Kupu mo Rakuraku, e penei ana
tātahi kōwhiri kua tātahi e au te tūturu
ki te kōwhiri tātahi a Rakuraku
kua, i tātahi ana i te kōwhiri
i tenei kōwhiri mo te pūwā kua
tātahi nei ki te tātahi

He tātahi

Tahora a tātahi kōwhiri ki te
kōwhiri, kua tūturu ana kua
Wipere rāua mo Timia māhanga
a e whakahaere o tātahi pū-
wā, ki te kechi a Hehara
mo tātahi ana ki tātahi, mo ma-
tātahi.

Rakuraku.

Hehara x Aata-

* E whai pūwā ana a Tehe-
wera ki tenei wāhanga? - Ae
Hehara kōwhiri i kōwhiri ana e whakaha-
ere ana kechi ana te kōwhiri, i
whakahaere kechi a Mihara
mo au kōwhiri mo tātahi wāhanga
ki te wāhanga i tātahi e au
ka tūturu e au kua tātahi-
* tātahi mana e whakaha-
ere, hei utu mo tātahi kōwhiri
a Rakuraku

Hehara Tātahi

Timia Aata

ka mea

E tātahi ana pūwā mo tātahi
hi e whakahaere, mo tātahi mana
ki Wipere tātahi tātahi e wha-

Kahaere me nga rohe, me nga
 puanga he Kai Korero hoki
 ia maia Koro e mohio ana
 ki nga rohe, me nga tipuna
 te ka taha kaore he Kainga
 i Taupaharatoroa kaore eue
 mohio- Kaore koe e wanga
 he Kainga no te Wewera
 i Taupaharatoroa, ara no Mohi
 Whakatahi? Kaore au e mohio
 Kaore koe wanga ki te raina
 o te Manuka? Kaore au e mo
 hio ana.

Whakatahi Tatai
 Pimia Aata
 He mea.

E mohio ana koe ki nga tu
 kanga o te wahi i Keremaitia
 nei e koe? Ae, ko nga rohe
 ma Wi e whakatahi, kua
 oti aia ki te Koro, nga mea
 o tenei mohio ana au e kua
 nei e koe. Kua takahi i ahau
 maia i Turanga? Ae no
 reira hoki ia. Ko Turanga
 ano te Kainga i haramai
 nei koe? Ae taku mohio ta-
 nga ka, riro ia. Koe taku
 Kainga te taha hara mai
 nei au he whenua Kotahi
 ranei i Wharekopa, a Whanga
 ma tae ma ki tenei puaka
 i maia tae ma ki maia nei

Ae maia i wahi maia i tamaru
 maia ai te rohe i Hanganui? Ae
 ko whea te wahi o Wharekopa
 ko Turanga te wahi. Tatu ki te
 rohe o Whanganui? Ko Turanga
 He mea aha e te tipuna nga
 wai o Tarawa i runga o te pu
 rahi nei? Kaore eue mohio
 ki tenei tipuna kua Tarawa
 katatahi nei ano au i Turanga
 Kaore ia he tangata o tenei
 whenua i rokohanga maia e te
 tipuna?

Kaore au e mohio, mehe-
 mea hoki e pema ana, kua ara
 ano he raukau ki reira. ma
 maia- ko te Wharekopa, ko te taha
 ko Wharekopa, ko Whanganui?

Ae- Kaore koe i tae ake ki
 reira whaka ai i o taha. He
 aha koe i Kore ai i tenei
 puaka? i maia? He Kore maia
 engari i tenei au.

He aha i Kore kaha ai te tu o
 te kichi mo tenei puaka i
 taku tenei, i Kore ai i tae?

Maia hoki te tui taha
 mo te puaka nei, i ruutu
 hoki e koe i te pu. He aha i tae
 a ai e koe i Kore ai e tae
 e koe?

He mea ruri taha maia
 i te pu, he kaha hoki mo te kaha

ruio-

Ko whea te wahi i roho
ao o Tifuna?

Kua totou e au kai te
mapi nei-

Kai whea te wahi i roho a
Terangia?

Ko Mahutapere i te poraka
nei.

130. T.M.

Hebana.

E whakaitia ana au ki te
ruo a Hebaraka mo te
a, e whakaitia ana au mo te
tahi wahi o te korero a
raku mo tauu wahi, i te
kua hoki e ia tauu wahi ki
a Timia iunga i a
rongo ko nga iwi roa
te wera. Ko Ngaitamaru
me etahi atu hapu.

E whitu nga omo o
karongo kei roto i a
kato kei te mahue i a
raku, i a awhi kaihe a

Maata Tawai, a Timia Te
juata, a Rewi Teuanga, a
Wiwhi Teuanga, a Matiro
Teuanga, me Mihara Kelu,
a ko Ratuata hoki te toki whitu
Mehema ki te oti teno korero
ki te Timia kua awhi whakaitia
kehi mo enei koranga e
ke ana hoki te tahi a Ratu

Raku, he mahue mo enei ki
wahi o tauu tahi

Hebana + by. Kooti

Ka pwha koe i maia nei?

Ko te kehi au mo nga Ma-
ihi mo Ngaitamaru.

Kua oti hoki te whakaitia, ko
Timia rawa ko Wipere

Hebaraka.

Kaore au i fra ki te wera, me
hinga tahi kehi mo reira.

Hebana

Ko Tamaru tahi Tifuna, he
raupatu, he Waho Euteru aku take
ko Tamaru, tahi tahi tufana
E Kereme ana au mo Teuanga
Timata au i te rohe a Wipere
kaore au i te rohe a Hebaraka.

Timia + by. Hautakuru

Kaore koe e mohio ki teno fra
ki Maratani?

Kaore au i rongo kua ana fra
nga mea e mohio ana
Kaore koe i rongo ki o tufana he
frai tahi kai te wahi e Kereme
nei koe?

Kaore au i rongo

Kaore koe e mohio ki te roto-
ni auai i te poraka nei?

Kaore au e mohio, engari